

Список використаних джерел

1. Інструкція про порядок організації та проведення опитування персоналу з використанням поліграфа у Міністерстві оборони України та Збройних Силах України: наказ Міністерства оборони України 14 квітня 2015 за № 164 (зарєєстровано в Міністерстві юстиції України 29 квітня 2015 р. за № 477/26922).
2. «Про впровадження змін до Наказу Міністерства юстиції України від 8 жовтня 1998 року № 53/5»: наказ Міністерства юстиції України від 27 липня 2015 року № 1350/5.
3. «Про використання поліграфів у діяльності Міністерства України та його територіальних органів»: Наказ Міністерства доходів і зборів України від 2 серпня 2013 року № 329.
4. Розов В. І. Судово-психологічна експертиза в пивільному судочивстві / В. І. Розов // Юридична Україна. 2003. № 6. С. 27-34.

ТИХОПЕНКО В. М.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
асистент кафедри криміналістики, кандидат юридичних наук

ТИПОВІ СЛІДЧІ СИТУАЦІЇ, ЩО ВИНИКАЮТЬ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ПРИМУШУВАННЯ ДО ВИКОНАННЯ ЧИ НЕВИКОНАННЯ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ

Успішне розслідування примушування до виконання чи невиконання цивільно-правових зобов'язань та встановлення істини у провадженні значною мірою залежить від уміння слідчого, що здійснює кримінальне провадження, об'єктивно та оперативно оцінити слідчу ситуацію, яка склалась у процесі розслідування, виходячи з інформації, що в нього наявна на момент здійснення відповідних дій [1, с. 129].

Можна зробити висновок стосовно властивостей і функцій слідчої ситуації, яка виникає під час розслідування примушування до виконання чи невиконання цивільно-правових зобов'язань: **а)** слідча ситуація формується на підставі наявної на момент здійснення провадження криміналістично значимої інформації; **б)** при дослідженні слідчої ситуації необхідно зважати на безпосередньо джерело відповідної інформації; **в)** результати аналізу слідчих ситуацій детермінують процеси: **а)** формування слідчих версій; **б)** визначення завдань подальшого етапу розслідування; **в)** формування системи слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій — програмування розслідування; **г)** алгоритмізацію дій слідчого.

Слід зазначити, що слідча ситуація початкового етапу розслідування примушування до виконання чи невиконання цивільно-правових

зобов'язань може містити таку інформацію: *по-перше*, оскільки кримінальне провадження щодо кримінального правопорушення, передбаченого ст. 355 КК України, може бути розпочате слідчим, прокурором лише на підставі заяви потерпілого, тобто у формі приватного обвинувачення [2, с. 5], то для будь-якої слідчої ситуації характерна наявність інформації щодо потерпілого; *по-друге*, у разі здійснення примушування шляхом маніпуляцій, які вчиняються не безпосередньо з потерпілим, а за допомогою його близьких родичів, то інформація стосовно близьких родичів; *по-третьє*, із приводу зобов'язання, яке примушують виконати або утриматись від його виконання: характер зобов'язання; *по-четверте*, стосовно особи, яка виступає стороною в зобов'язанні, однак не є потерпілим, і звернулася до відповідного правоохоронного органу; *по-п'яте*, стосовно особи, яка вчинила кримінальне правопорушення.

З урахуванням наведеного вище за результатами вивчення судово-слідчої практики, а також аналізу стану злочинності в Україні і нормативно-правового регулювання зобов'язальних правовідносин можна на даний період часу виділити такі слідчі ситуації початкового етапу розслідування примушування до виконання чи невиконання цивільно-правових зобов'язань:

Перша ситуація характеризується наявністю достатньої та достовірної інформації щодо вчинення злочину, передбаченого ст.355 КК України, та особи злочинця.

Для цієї ситуації характерні такі **завдання**:

- підтвердження наявності цивільно-правового зобов'язання;
- установлення суми вимоги та її співвідношення із сумою боргу з метою забезпечення правильної кваліфікації злочину;
- установлення форми погрози, яка використовується;
- збирання доказової бази, яка підтверджує наявність і реальність погрози;
- окреслення кола джерел доказів, які потребують вивчення та оцінки;
- визначення шляхів захисту доказів, у тому числі й негласними засобами та методами;
- вивчення й оцінка наявних матеріалів оперативно-розшукової діяльності щодо особи злочинця та визначити можливі шляхи їх використання.

Друга ситуація характеризується тим, що безпосереднім виконавцем злочину є особа, яка намагається утримати кошти на користь кредитора.

Завданнями слідчого у такій ситуації є:

- документальне підтвердження факту наявності цивільно-правового зобов'язання;
- установлення кола осіб, які зацікавлені в його виконанні;

- установлення осіб, які беруть участь у примушуванні до виконання зобов'язання та визначення ролі кожного з них;
- окреслення кола джерел доказів, які потребують вивчення й оцінки;
- визначення шляхів захисту доказів, у тому числі й негласними засобами та методами;
- вивчення й оцінка наявних матеріалів оперативної-розшукової діяльності щодо особи злочинця та визначення можливих шляхів їх використання.

Третя ситуація характеризується отриманням інформації про вчинення злочину, передбаченого ст. 355 КК України, під час розслідування іншого кримінального провадження.

Завданнями такої ситуації є:

- з'ясування факту наявності цивільно-правового зобов'язання між конкретними фізичними особами;
- підтвердження факту примушування до виконання цивільно-правового зобов'язання чи іншого злочину, наприклад вимагання;
- з'ясування причини відсутності заяви потерпілого до органів внутрішніх справ, у тому числі й за допомогою негласних засобів та методів;
- установлення кола осіб, які причетні до вчинення злочину, та визначення ролі кожного з них;
- у випадку, коли кредитором є юридична особа, установа, хто є ініціатором примушування до виконання цивільно-правових зобов'язань

Список використаних джерел

1. Белкин Р. С. Курс криминалистики. – М., «Юристъ», 1997 – т. I; т. II; т. III.
2. Перепелиця С. І. Кримінальне провадження у формі приватного обвинувачення / С. І. Перепелиця // Автореферат на здобуття наукового ступеню к.ю.н., 2014р. 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативної-розшукової діяльності, 2014, X. С. 5. (22с.)